

14. VIRŽYNAI IR KRŪMYNAI (F)

Apima krūmais ir krūmokšniais apaugusias, daugiau negu 30 % augalijos projekcinio padengimo, ne pajūrio buveines. Krūmai ir krūmokšniai – daug stiebų suformuojantys sumedėję iki 5 m aukščio augalai. Prie šio buveinių tipo taip pat priskiriami vaiskrūmių sodai, gyvatvorės, pelkiniai gluosnynai ir šalteksnynai su pavieniais medžiais.

14.1. Kadagynai sausose karbonatingose augavietėse bei kalkingose žemapelkėse ir durpinėse pievose

Pirmo lygmens buveinė: **F Viržynai ir krūmynai**

Antro lygmens buveinė: **F3 Temperatiniai ir mediteraniniai-montaniniai krūmynai**

Trečio lygmens buveinė: **F3.1 Kadagynai sausose karbonatingose augavietėse bei kalkingose žemapelkėse ir durpinėse pievose**

Trumpa buveinės charakteristika

Bendrijos su vyraujančiais kadagiais formuojasi karbonatingame dirvožemyje ir dažniausiai išsidėsto upių slėnių, ežerų šlaituose bei paežerėse. Prie kadagynų priskiriamos buveinės, kuriose kadagių projekcinis padengimas yra didesnis negu 10 %. Buveinės, kuriose kadagių mažiau, klasifikuojamos kaip pievų arba pelkių buveinės. Prie kadagynų nepriskiriami miškų traką sufomuojančios kadagiai.

Kadagynai gali susiformuoti sausose (kserofitinėse ir mezofitinėse pievose) ir drėgnose (kalkingos žemapelkės ir durpinės pievos) augavietėse, tačiau yra viena pagrindinė sąlyga – karbonatingas dirvožemis. Kadagynai daugiausia paplitę Pietryčių Lietuvos fluvioglacialinėje lygumoje, dažni paežerėse ir didesniųjų upių slėnių šlaituose, dažniausiai pietinės ekspozicijos.

Nors kadagynai yra iš esmės sukcesinio pobūdžio buveinės, jos išlieka neapaugusios mišku ilgą laiką, jei nesikeičia aplinkos sąlygos (drėkinimo režimas) ir ūkinės veiklos pobūdis (ganymo intensyvumas).

Buveinės augalų apžvalga

Kadagynai dažniausiai susidaro ekstensyviai naudojamuose, dažniausiai ganomuose stepinių pievų, pamiškių, miško aikštelių ir šlaitų pievų, žemažolių žemapelkių plotuose. Ganomuose plotuose kadagynai susiformuoja todėl, kad gyvuliai nenuėda šių dygių augalų ūglių ir ilgai jie virsta pavieniais medžiais ar krūmais, pasklidusiais žolynų plotuose, o šienaujamuose plotuose sumedėjusių augalų neišlieka, nes jauni medeliai nušienaujami. Kadagynų buveinės – paprastai mažai tinkami šienauti plotai. Nustojus naudoti, jos palaipsniui apauga zonine augalija – mišku.

Aplinkos sąlygos. Kadagynai, sprendžiant iš augalų ekologijos rodiklių, daugiausia yra vidutinio šviesumo, tarpinės tarp vidutinio šilto ir šilto, subokeaninių sričių, vidutinio drėgnumo, artimos neutraliai reakcijos, mažo azotingumo dirvožemio buveinės.

Gyvenimo formos. Kadagynuose pasitaiko įvairių gyvenimo formų augalų, tačiau vyrauja hemikriptofitai (daugiametės žolės), dauguma augalų vasaržaliai.

Taksonominė sudėtis. Daugiausia paplitę magnolijūnų (*Magnoliophyta*) skyriaus magnolijainių (*Magnoliopsida*) ir lelijainių (*Liliopsida*) klasių labai įvairių šeimų žolės ir paprastasis kadagys – pušūnų (*Pinophyta*) skyriaus kiparisinių (*Cupressaceae*) šeimos krūmas arba medis.

Saugomos rūšys, buveinės. Kadagynuose gali pasitaikyti į Lietuvos raudonąją knygą įrašytas atviroms sausoms dažniausiai šlaitų buveinėms prierašus melsvasis gencijonas (*Gentia cruciata*). 5130 Kadagynai yra Europos Bendrijos svarbos NATURA 2000 buveinė, Lietuvoje daugiausia susidaranti Aukštaičių ir Dzūkų aukštumose, Pietryčių Lietuvos fluvioglacialinėje lygumoje.

Būdingieji augalai: *Abietinella abietina*^S, *Agrimonia eupatoria*, *Carex ericetorum*, *Carex lepidocarpa*, *Carex nigra*, *Carex panicea*, *Centaurea scabiosa*, *Crepis paludosa*, *Epipactis palustris*, *Frangula alnus*, *Gentiana cruciata*^{RK}, *Helianthemum nummularium*, *Juniperus communis*, *Koeleria glauca*, *Medicago falcata*, *Molinia caerulea*, *Pimpinella saxifraga*, *Poa angustifolia*, *Pulsatilla pratensis*, *Succisa pratensis*, *Veronica teucrium*.

Aplinkos veiksnių rodikliai, gyvenimo forma, sezoniškumas (Ellenberg et al., 2001)

Rūšis	Šviesa	Temperatūra	Kontinentalumas	Dirvožemio drėgmė	Dirvožemio reakcija	Dirvožemio azotas	Dirvožemio druskingumas	Gyvenimo forma	Sezoniškumas
<i>Abietinella abietina</i> Dirvoninė kėnūtė	8	x	5	2	7	–	–	C	–
<i>Agrimonia eupatoria</i> Vaistinė dirvuolė	7	6	4	4	8	4	0	H	S
<i>Carex ericetorum</i> Šilinė viksva	5	5	7	4	x	2	0	G	S
<i>Carex lepidocarpa</i> Ganyklinė viksva	9	5	2	9	9	2	0	H	S
<i>Carex nigra</i> Paprastoji viksva	8	x	3	8~	3	2	1	G	S
<i>Carex panicea</i> Viksva trainė	8	x	3	8~	x	4	1	G, H	W
<i>Centaurea scabiosa</i> Didžiagalvė bajorė	7	x	3	3	8	4	0	H	S
<i>Crepis paludosa</i> Pelkinė kreisvė	7	x	3	8~	8	6	0	H	S
<i>Epipactis palustris</i> Pelkinis skiautalūpis	8	5	3	9~	8	2	0	G	S
<i>Frangula alnus</i> Paprastasis šaltėkšnis	6	6	5	8~	4	x	0	N	S
<i>Gentiana cruciata</i> Melsvasis gencijonas	7	6	4	3	8	3	0	H	W
<i>Helianthemum nummularium</i> Paprastasis saulenis	7	6	4	3	7	2	0	Z	I
<i>Juniperus communis</i> Paprastasis kadagys	8	x	x	4	x	x	0	N	I
<i>Koeleria glauca</i> Melsvoji kelerija	7	7	7	3	8	1	0	H	S
<i>Medicago falcata</i> Geltonžiedė liucerna	8	6	7	3	9	3	0	H	W
<i>Molinia caerulea</i> Melsvoji melvenė	7	x	3	7	x	2	0	H	S
<i>Pimpinella saxifraga</i> Mažoji ožiažolė	7	x	5	3	x	2	0	H	S
<i>Poa angustifolia</i> Siauralapė miglė	7	6	x	x	x	3	0	H, G	W
<i>Pulsatilla pratensis</i> Pievinė šilagėlė	7	6	5	2	7	2	0	H	S
<i>Succisa pratensis</i> Pievinė miegalė	7	5	3	7	x	2	0	H	S
<i>Veronica teucrium</i> Plačialapė veronika	7	6	5	3	8	2	0	C	W

Kontroliniai klausimai

1. Kokiam dirvožemiui ir kokioms reljefo formoms prietaisūs kadagynai?
2. Kokiose žolinių augalų bendrijose išplinta kadagiai?
3. Kokios kadagynų susidarymo priežastys ir kokia galima sukcesijos eiga?
4. Kokios aplinkos sąlygos (šviesos, temperatūros, kontinentalumo, dirvožemio drėgmės, reakcijos, azoto) kadagynuose, sprendžiant iš būdingų augalų ekologijos rodiklių?
5. Kokiuose Lietuvos regionuose daugiausia kadagynų?
6. Koks turi būti kadagių padengimas šiose buveinėse?

Bendras buveinės vaizdas

(<http://turizmogidas.lt/lt/lankytinos-vietos/skuodo-rajono-savivaldybe/saukliu-riedulynas-231>)

Būdingųjų buveinės augalų iliustracijos

Abietinella abietina – dirvoninė kėnutė
(http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/74/Abietinella_abietina_0293.JPG)

Agrimonia eupatoria – vaistinė dirvuolė
(A. Ulevičiaus nuotr.)

Carex ericetorum – šilinė viksva
(http://www.biopix.com/rare-spring-sedge-carex-ericetorum_photo-10376.aspx)

Carex lepidocarpa – ganyklinė viksva
(http://www.biopix.com/carex-lepidocarpa_photo-105200.aspx)

Carex nigra – paprastoji viksva
(http://www.biopix.com/common-sedge-carex-nigra_photo-3204.aspx)

Carex panicea – viksva trainė
(http://www.biopix.com/carnation-sedge-carex-panicea_photo-24214.aspx)

Centaurea scabiosa – didžiagalvė bajorė
(A. Ulevičiaus nuotr.)

Crepis paludosa – pelkinė kreisvė
(http://www.biopix.com/marsh-hawks-beard-crepis-paludosa_photo-105208.aspx)

Epipactis palustris – pelkinis skiautalūpis
(A. Ulevičiaus nuotr.)

Frangula alnus – paprastasis šaltekšnis
(A. Ulevičiaus nuotr.)

Gentiana cruciata – melsvasis gencijonas
(<http://luirig.altervista.org/photos-search/index2.php?rcn=18310>)

Helianthemum nummularium – paprastasis saulenis
(http://www.biopix.com/common-rock-rose-helianthemum-nummularium_photo-5179.aspx)

Juniperus communis – paprastasis kadagys
(A. Ulevičiaus nuotr.)

Koeleria glauca – melsvoji kelerija
(http://www.biopix.com/koeleria-glauca_photo-45963.aspx)

Medicago falcata – geltonžiedė liucerna
(A. Ulevičiaus nuotr.)

Molinia caerulea – melsvoji melvenė
(http://www.biopix.com/purple-moor-grass-molinia-caerulea_photo-81403.aspx)

Pimpinella saxifraga – mažoji ožiažolė
(http://www.biopix.com/burnet-saxifrage-pimpinella-saxifraga_photo-98494.aspx)

Poa angustifolia – siauralapė miglė
(<http://www.plantarium.ru/page/image/id/25908.html>)

Pulsatilla pratensis – pievinė šilagėlė
(http://www.biopix.com/small-pasque-flower-pulsatilla-pratensis_photo-89802.aspx)

Succisa pratensis – pievinė miegalė
(http://www.biopix.com/devils-bit-scabious-succisa-pratensis_photo-50867.aspx)

Veronica teucrium – plačialapė veronika
(<http://flora.nhm-wien.ac.at/Seiten-Arten/Veronica-teucrium.htm>)

14.2. Sausieji viržynai

Pirmo lygmens buveinė: **F Viržynai ir krūmynai**

Antro lygmens buveinė: **F4 Temperatiniai viržynai**

Trečio lygmens buveinė: **F4.2 Sausieji viržynai**

Trumpa buveinės charakteristika

Bendrijos su vyraujančiais viržiais (*Calluna vulgaris*). Jos susiformuoja kontinentiniuose rūgščiuose ir sausuose smėlynuose pušynų kirtavietėse ar kitokiose retmėse, karinių poligonų teritorijose. Dažniausiai – tai suardytų smėlynų užaugimo stadijos. Buveinės gana greitai užauga mišku, todėl norint jas išlaikyti būtinas trikdymas (kirtimai, dirvos ardymas, gaisrai). Iki 10 % projekcinio padengimo gali sudaryti medžiai arba krūmai. Dažnai aptinkamos Pietryčių Lietuvos kontinentiniuose smėlynuose.

Buveinės augalų apžvalga

Viržynas – viržių priaugusi vieta (dažniausiai aukštapelkėse, miško gaisravietėse, kirtimuose, smėlynuose, kopose). Sausose šio tipo buveinėse susidaro rūšių negausios erikinių (*Ericaceae*) šeimos krūmokšnių ir daugiamečių žolių bendrijos. Jų pagrindinis edifikatorius – erikinių šeimos krūmokšnis **šilinis viržis** (*Calluna vulgaris*). Krūmokšniai – tai daugiamečiai iki 0,5 m aukščio augalai su keliais arba keliolika apatinėje dalyje sumedėjusių, viršutinėje dalyje ne visai sumedėjusių, nuo žemės paviršiaus arba arti jo išsišakojusių stiebų. Šios gyvenimo formos augalai labai būdingi spygliuočių miškams. Sausuose spygliuočių miškuose augantys krūmokšniai ir kiti augalai yra kseromorfinės sandaros. Toks yra ir šilinis viržis. Tai neaukštas, 20–70 cm aukščio, silpnai sumedėjęs smulkialapis kserofitas. Jo lapai bekočiai, žemyn atlenktais kraštais, trumpi, 2 mm ilgio ir 0,6 mm pločio, keturiomis eilėmis čerpiškai išsidėstę, visžaliai. Šis gausiai šakotas krūmokšnis turi prigulusius įsišaknijančius ūglius su aukštytyn kylančiomis šakelėmis. Kadangi viržiai, kaip ir pušys, paplitę ne tik sausame smėlynų, bet ir drėgname aukštapelkių, tačiau abiem atvejais nederlingame azoto stokojančiame dirvožemyje, minėtos kseromorfinės savybės labiau vertintinos kaip peinomorfinės (gr. *peina* – badas). Visiems erikinių šeimos krūmokšniams būdinga endotrofinė mikorizė, suteikianti nederlingame dirvožemyje konkurencinį pranašumą prieš kitus induočius, nes simbiotinio grybo hifai, išskirdami fermentus, skaido puvenose esančius organinius azoto junginius ir dalį jų skilimo produktų perteikia krūmokšniams.

Kadangi mūsų šalis yra miškų zonoje, augalų bendrijų kaitos galutinė stadija miškas. Todėl atviri viržynų plotai yra tik iškirstų miškų, dažniausiai pušynų atžėlimo stadija. Mat miškų zonoje būdingos atvirų plotų užžėlimo stadijos: a) pradinė (inicialinė) sporinių augalų, b) vienamečių žolių, c) daugiamečių žolių, d) smulkialapių medžių ar krūmų, rečiau krūmokšnių, e) galutinė (terminalinė), sudaroma klimatinio ar edafinio klimakso bendrijų edifikatorių – medžių.

Viržynai plačiai paplitę Vakarų Europoje. Jie prieraišūs drėgno ir vėsaus jūrinio klimato sritims ir auga, kur dirvožemiai nederlingi, drėgni, durpingi arba smėlingi, labai nujaurėję. Viržynai daug kur vyrauja kraštovaizdyje, ypač kontinento pakraščiuose ir salose – Airijoje, Škotijoje (čia viržis – nacionalinis augalas). Iš tiesų, šilinis viržis paplitęs tik Vakarų Europoje ir mažesnėje Rytų Europos dalyje, be to, yra monotipinės, t. y. tik vieną rūšį turinčios, genties augalas. Savaiminių natūralių viržynų kai kur galėjo būti tik pelkėse, pajūryje ir aukštikalnėse virš miško ribos. Tai vienos skurdžiausių augalijos formacijų. Jų 20 m² plote galima rasti vos kiek daugiau nei penketo rūšių induočių augalų. Dauguma dabartinių viržynų – miškų vietoje susidariusios antrinės kilmės buveinės. Vakarų Europoje plačiai paplitę viržynai, atsiradę vietoje nederlingose buveinėse augusių ąžuolo ir beržo miškų, kuriuose viržis augdavo žolių ir

krūmokšnių arde. Dauguma jos okeaninių sričių viržynų drėgni ir pelkėti. Rytų Europoje, kaip ir kitose kontinentiškesnėse srityse, viržynai atsiradę daugiausia sausų pušynų augimo vietose, kur viržis taip pat augdavo žolių ir krūmokšnių arde. Šių miškų vietoje ir susidaro sausieji viržynai, kurie nedideliame viržio areale yra žymiai retesni.

Aplinkos sąlygos. Sausuosiuose viržynuose, sprendžiant iš augalų ekologijos rodiklių, auga daugiausia **tarpinių** tarp vidutinio ūksmingumo ir vidutinio šviesumo, **indiferentiški** temperatūrai, **subokeaninių** sričių, **tarpinio** tarp sauso ir vidutinio drėgnumo, **rūgštaus**, **labai mažai** azotingo dirvožemio buveinių augalai.

Gyvenimo formos. Šiose buveinėse bendrijas sudaro **krūmokšniai** ir daugiametės žolės – **hemikriptofitai**. Krūmokšniai yra **visžaliai**, daugiametės žolės – **vasaržalės** ir žiemžalės.

Taksonominė sudėtis. Daugiausia paplitę **erikinių** (*Ericaceae*) šeimos krūmokšniai ir **miglinių** (*Poaceae*) šeimos tyrulinėms pievoms prieraišios žolės.

Saugomos buveinės. Prie Europos Bendrijos svarbos **NATURA 2000** buveinės 4030 *Viržynai* Lietuvoje priskiriami kontinentiniuose smėlynuose susidarę rūšių gausūs viržynai. Jų daugiausia pietinėje šalies dalyje, o tikėtina sėkminga į kerpinius pušynus.

Būdingieji augalai: *Arctostaphylos uva-ursi*, *Calluna vulgaris*, *Carex pilulifera*, *Danthonia decumbens*, *Festuca ovina*, *Festuca rubra*, *Vaccinium vitis-idaea*.

Aplinkos veiksnių rodikliai, gyvenimo forma, sezoniškumas (Ellenberg et al., 2001)

Rūšis	Šviesa	Temperatūra	Kontinentalumas	Dirvožemio drėgmė	Dirvožemio reakcija	Dirvožemio azotas	Dirvožemio druskingumas	Gyvenimo forma	Sezoniškumas
<i>Arctostaphylos uva-ursi</i> Miltinė meškauogė	6	x	5	3	x	2	0	Z	I
<i>Calluna vulgaris</i> Šilinis viržis	8	x	3	x	1	1	0	Z	I
<i>Carex pilulifera</i> Gumulinė viksva	5	x	2	5~	3	3	0	H	S
<i>Danthonia decumbens</i> Pagulusioji tridantė	8	x	2	x	3	2	0	H	S
<i>Festuca ovina</i> Avinis eraičinas	7	x	3	x	3	1	0b	H	S
<i>Festuca rubra</i> Raudonasis eraičinas	x	x	5	6	6	x	0	H	W
<i>Vaccinium vitis-idaea</i> Paprastoji bruknė	5	x	5	4~	2	1	0	Z	I

Kontroliniai klausimai

1. Kokiam dirvožemiui prieraišūs sausieji viržynai?
2. Kokios šių buveinių susidarymo priežastys?
3. Kokia viržynų buveinių sėkmingos eiga ir kodėl?
4. Kokios aplinkos sąlygos (šviesos, temperatūros, kontinentalumo, dirvožemio drėgmės, reakcijos, azoto) viržynuose, sprendžiant iš būdingųjų augalų ekologijos rodiklių?
5. Kokios gyvenimo formos ir kokios šeimos augalai yra šilinis viržis?
6. Kokio vegetacijos periodo augalai vyrauja viržynų bendrijose?
7. Kokių šeimų augalai vyrauja viržynų bendrijose?
8. Kokie viržynai Lietuvoje priskiriami prie Europos Bendrijos svarbos **NATURA 2000** buveinės 4030 *Viržynai*?

Bendras buveinės vaizdas (A. Ulevičiaus nuotr.)

Būdingųjų buveinės augalų iliustracijos

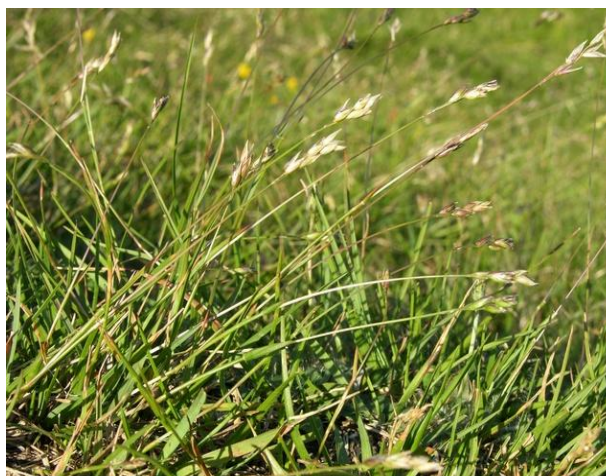
Arctostaphylos uva-ursi – miltinė meškauogė
(http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Arctostaphylos_uva-ursi_28288.JPG)

Calluna vulgaris – šilinis viržis
(http://www.biopix.com/heath-ling-calluna-vulgaris_photo-38637.aspx)

Carex pilulifera – gumulinė viksva
(http://www.biopix.com/pill-headed-sedge-carex-pilulifera_photo-3308.aspx)

Danthonia decumbens – pagulusioji tridantė
(http://www.biopix.com/heath-grass-danthonia-decumbens_photo-34638.aspx)

Festuca ovina – avinis eraičinas
(http://www.biopix.com/sheeps-fescue-festuca-ovina_photo-99487.aspx)

Festuca rubra – raudonasis eraičinas
(http://www.biopix.com/red-fescue-festuca-rubra_photo-24497.aspx)

Vaccinium vitis-idaea – paprastoji bruknė
A. Ulevičiaus nuotr.

14.3. Žemapelkiniai gluosnynai

Pirmo lygmens buveinė: **F Viržynai ir krūmynai**

Antro lygmens buveinė: **F9 Paupiniai ir pelkiniai krūmynai**

Trečio lygmens buveinė: **F9.2 Žemapelkiniai gluosnynai**

Trumpa buveinės charakteristika

Žemapelkės, pelkėti užliejami plotai upių slėniuose, ežerų ir tvenkinių pakraščiai, apaugę stambiais ir vidutinio dydžio karklų, šaltakšnių krūmais. Šiuose krūmynuose dažnai pasitaiko juodalksnių ir plaukuotųjų beržų, jiems sutankėjus ir formuojantis medyno ardui krūmai pradeda ilgainiui nykti dėl šviesos trūkumo. Iš esmės žemapelkiniai gluosnynai yra tarpinės stadijos žemapelkėms vystantis į pelkinius lapuočių miškus. Žolinės žemapelkinių gluosnynų dangos augalai yra charakteringi atitinkamoms žemapelkėms. Žemapelkės užauga krūmais pakitus drėkinimo režimui – pažemėjus gruntinio vandens lygiui. Žemapelkiniai gluosnynai gana įprastos buveinės kalvoto kraštovaizdžio tarpukalvėse.

Buveinės augalų apžvalga

Šio tipo buveinių augalų bendrijų edifikatoriai – **nanofanerofitai**. Pagal danų mokslininko C. Raunkiero gyvenimo formų sistemą, charakterizuojančią augalų prisitaikymą išlikti nepalankiomis klimato sąlygomis, ne tik medžiai, bet ir krūmai priskiriami prie fanerofitų. Fanerofitai (gr. *phaneros* – aiškus, *phyton* – augalas) – tai augalai, kurių atsinaujinimo pumpurai nepalankiu vegetacijai periodu iškilę aukščiau kaip 25–50 cm virš dirvožemio paviršiaus. Taigi, šie atsinaujinimo pumpurus aukščiausiai iškeliantys sumedėję augalai gali sudaryti bendrijas tik palyginti palankaus – atogrąžų ir vidutinio – klimato humidinėse srityse, tačiau nebūdingi aridinio klimato, poliaračių ir aukštikalnių sritims. Pagal aukštį ir kartu priklausomybę klimato regionams skiriami megafanerofitai – patys aukščiausi Žemės rutulio medžiai, mezofanerofitai – vidutinio aukščio medžiai, mikrofanerofitai ir nanofanerofitai – stambūs ir smulkūs krūmai. Pagal vadovėlyje pateikiamas augalų gyvenimo formų nuorodas (Ellenberg et al., 2001), žemapelkiniams gluosnynams būdingi nanofanerofitai yra 0,5–5 m aukščio krūmai ar neaukšti medžiai. Dažniausi iš jų **pilkasis karklas** (*Salix cinerea*), **juosvasis karklas** (*Salix myrsinifolia*) ir žemas, vos 0,2–1 m aukščio, sidabriškai plaukuotais lapeliais **pelkinis karklas** (*Salix rosmarinifolia*). Gali susidaryti karklų įvairių rūšių hibridų. Šiuose krūmynuose auga daugiausia stambios žemapelkių žolės.

Aplinkos sąlygos. Žemapelkiniai gluosnynai, sprendžiant pagal augalų ekologijos rodiklius, daugiausia **šviesios**, **vidutinio** šilumo, **subokeaninių** sričių, **šlapio**, **užtvindomo**, **permainingo** drėgmės režimo, **vidutinio** rūgštumo, **tarpinio** tarp mažo ir vidutinio azottingumo dirvožemio buveinės.

Gyvenimo formos. Bendrijose auga žemi krūmai – **nanofanerofitai**, kai kurie medžiai – **fanerofitai** ir daugiametės žolės, kurių dauguma – **hemikriptofitai**, pasitaiko **hidrofitų** ir **geofitų**. Didžioji dalis augalų **vasaržaliai**.

Taksonominė sudėtis. Vyrauja **gluosninių** (*Salicaceae*) ir **beržinių** (*Betulaceae*) šeimų sumedėję augalai bei **viksvuolinių** (*Cyperaceae*) šeimos žolės.

Būdingieji augalai: *Alnus glutinosa*, *Betula pubescens*, *Calamagrostis canescens*, *Carex acutiformis*, *Carex elongata*, *Carex nigra*, *Carex rostrata*, *Carex vesicaria*, *Comarum palustre*, *Filipendula ulmaria*, *Frangula alnus*, *Lysimachia vulgaris*, *Salix aurita*, *Salix cinerea*, *Salix myrsinifolia*, *Salix pentandra*, *Salix rosmarinifolia*.

Aplinkos veiksnių rodikliai, gyvenimo forma, sezoniškumas (Ellenberg et al., 2001)

Rūšis	Šviesa	Temperatūra	Kontinentalumas	Dirvožemio drėgmė	Dirvožemio reakcija	Dirvožemio azotas	Dirvožemio druskingumas	Gyvenimo forma	Sezoniškumas
<i>Alnus glutinosa</i> Juodalksnis	(5)	5	3	9=	6	x	1	P	S
<i>Betula pubescens</i> Plaukuotasis beržas	(7)	x	x	8	3	3	0	P	S
<i>Calamagrostis canescens</i> Siauralapis lendrūnas	6	6	5	9=	6	5	0	H	S
<i>Carex acutiformis</i> Pelkinė viksva	7	x	3	9~	7	5	0	G, A	S
<i>Carex elongata</i> Pailgoji viksva	4	6	3	9~	7	6	0	H	W
<i>Carex nigra</i> Paprastoji viksva	8	x	3	8~	3	2	1	G	S
<i>Carex rostrata</i> Snapuotoji viksva	9	x	x	10	3	3	0	A, H	W
<i>Carex vesicaria</i> Pūslėtoji viksva	7	4	x	9=	6	5	0	A, H	S
<i>Filipendula ulmaria</i> Pelkinė vingiorykštė	7	5	x	8	x	5	0	H	S
<i>Frangula alnus</i> Paprastasis šaltekšnis	6	6	5	8~	4	x	0	N	S
<i>Lysimachia vulgaris</i> Paprastoji šilingė	6	x	x	8~	x	x	0	H	S
<i>Potentilla palustris</i> Pelkinė sidavbražolė	8	x	x	9=	3	2	0	C, A	W
<i>Salix aurita</i> Ausytasis karklas	7	x	3	8~	4	3	0	N	S
<i>Salix cinerea</i> Pilkasis karklas	7	x	5	9~	5	4	0	N	S
<i>Salix myrsinifolia</i> Juosvasis karklas	7	4	6	7=	8	6	0	N	S
<i>Salix pentandra</i> Gluosnis virbis	7	5	7	8~	6	4	0	N, P	S
<i>Salix rosmarinifolia</i> Pelkinis karklas	8	5	6	8	5	2	0	N, Z	S

Kontroliniai klausimai

1. Kokio drėgmės režimo dirvožemiui prieraišūs žemapelkiniai gluosnynai?
2. Kokiems reljefo elementams prieraišūs žemapelkiniai gluosnynai?
3. Kokios žemapelkinių gluosnynų susidarymo priežastys ir kokia galima jų sukcesijos eiga?
4. Kokios šios buveinės aplinkos sąlygos (šviesos, temperatūros, kontinentalumo, dirvožemio drėgmės, reakcijos, azoto), sprendžiant iš būdingųjų augalų ekologijos rodiklių?
5. Kokie augalai priskiriami prie nanofanerofito gyvenimo formos?
6. Kokios šeimos nanofanerofitai vyrauja žemapelkiniuose gluosnyuose?
7. Kokios šeimos daugiametės žolės vyrauja žemapelkiniuose gluosnyuose?

Bendras buveinės vaizdas (A. Ulevičiaus nuotr.)

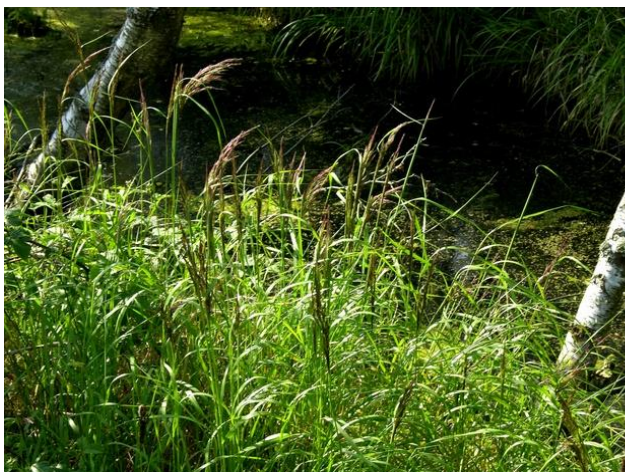
Būdingųjų buveinės augalų iliustracijos

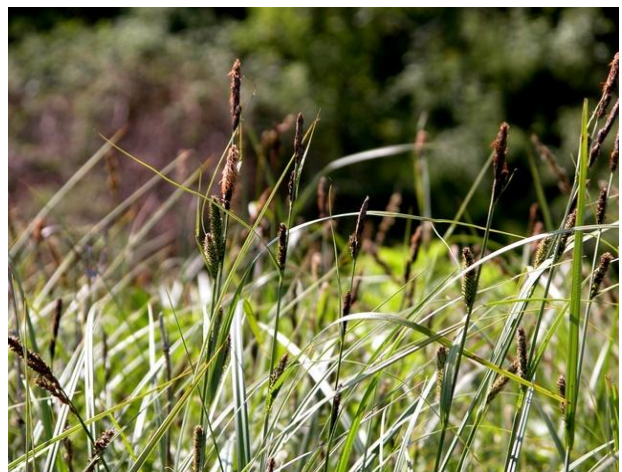
Alnus glutinosa – juodalksnis
(http://www.biopix.com/alder-alnus-glutinosa_photo-58162.aspx)

Betula pubescens – plaukuotasis beržas
(http://www.biopix.com/downy-birch-betula-pubescens_photo-3676.aspx)

Calamagrostis canescens – siauralapis lendrūnas
(http://www.biopix.com/purple-small-reed-calamagrostis-canescens_photo-24148.aspx)

Carex acutiformis – pelkinė viksva
(http://www.biopix.com/lesser-pond-sedge-carex-acutiformis_photo-2574.aspx)

Carex elongata – pailgoji viksva
(http://www.biopix.com/gingerbread-sedge-carex-elongata_photo-11970.aspx)

Carex nigra – paprastoji viksva
(http://www.biopix.com/common-sedge-carex-nigra_photo-38989.aspx)

Carex rostrata – snapuotoji viksva
(http://www.biopix.com/beaked-sedge-carex-rostrata_photo-12022.aspx)

Carex vesicaria – pūslėtoji viksva
(http://www.biopix.com/bladder-sedge-carex-vesicaria_photo-34402.aspx)

Comarum palustre (sin. *Potentilla palustris*) – pelkinis sūdras (sin. pelkinė sidabražolė)
(A. Ulevičiaus nuotr.)

Filipendula ulmaria – pelkinė vingiorykštė
(A. Ulevičiaus nuotr.)

Frangula alnus – paprastasis šalteškėnis
(http://www.biopix.com/alder-buckthorn-frangula-alnus_photo-3251.aspx)

Lysimachia vulgaris – paprastoji šilingė
(A. Ulevičiaus nuotr.)

Salix aurita – ausytasis karklas
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Salix_aurita_007.jpg

Salix cinerea – pilkasis karklas
http://www.biopix.com/grey-willow-salix-cinerea_photo-16187.aspx

Salix myrsinifolia – juosvasis karklas
(http://www.biopix.com/salix-myrsinifolia-ssp-myrsinifolia_photo-59224.aspx)

Salix pentandra – gluosnis virbis
(http://www.biopix.com/bay-willow-salix-pentandra_photo-46096.aspx)

Salix rosmarinifolia – pelkinis karklas
(http://species.wikimedia.org/wiki/File:Salix_rosmarinifolia01.jpg)